

GYŐRI LAPOK.

Társadalmi, közművelődési és ismeretterjesztő közlöny.

Megjelenik hetenként kétszer u. m. szerdán és szombaton.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK: helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve: Egész évre . . . 6 frt — kr. Negyedévre . . . 1 frt 50 kr. Félévre . . . 3 " — " Egy hónapra . . . 60 " Egyes szám ára 8 kr. Előfizetési pénzek a kiadóhoz belváros, a győri első takarékpénztár épületében, intézendők.</p>	<p>SZERKESZTŐSÉGI IRODA: apacza-utca 22. sz. A lap szellemi részét illető küldemények egyenesen a szerkesztő nevére és lakására czimzendők. Kéziratok nem adatkak vissza.</p>	<p>HIRDETÉSEK DÍJA: Egész oldal . 16 frt — kr. Nyolczad old. 2 frt — kr Fél oldal . . 8 " — " Tizenhatod old. 1 " — " Negyed old. . 4 " — " Hirdetés bélyegdíja 30 " Többszöri hirdetésnél tetemes árengedmény. A nyílt tér soronként 15 kr-ával számítatik.</p>
--	--	---

A becsület fogalma.

II.

Jóllehet nem vagyunk képesek minden tekintetben kielégítőleg indokolni, hogy mi jogán fogva tartjuk magunkat minden teremtményeknél különb, vagyis tökélyesb lényeknek: annyi bizonyos, hogy ez a tudat erősen lelkünkben gyökerezik. A legdurvább, a legállatiasabb ember is különb lénynek tartja magát más állatoknál.

Ezt a tudatot maga a természet ójtotta belénk. Minden élőlény, ugyszólva, érzi saját lényének azon értékét, melylyel a többi teremtmények sorrendjében bir. Ezen önértetnek nyilvános jeleit találjuk a magasb rendű oktan állatoknál is, mint például az elefánt-, oroszlán- és lónál stb. melyeknél nem egyszer találkozzunk a büszkeség s más állatok iránti kicsinylés nyilvánításával. A természet leginkább kifejtette ezen öntudatot az emberben s ezen öntudat képezi mintegy benső, erkölcsi lényünket.

Valamint továbbá a természet bizonyos érzéssel látott el bennünket, melynél fogva külső lényünk, vagyis testünknek épségét, vagy annak hiányait s fogyatkozásait folytonosan s pontosan megérezzük s egyszerűs mind ösztönt ójtott belénk, melynél fogva életünk s testünk épségét az azt károsítóval fenyegető veszélyek ellen ösztönszerűleg védelmezzük: úgy belső lényegünkre nézve is elvagyunk a természettől ily érzéssel látva, melynél fogva állandó tudattal birunk erkölcsi lényünk becséről, megtudjuk ítélni, ha az ép, vagy hiányos, ösztönt érzünk épségének megvédésére sőt gyarapítására s fájdalmat tapasztalunk ha az magunk vagy mások által sérelmet szenvedett. — Az a tudat, melynél fogva a teremtetek sorrendjében minket illető értéket vagy méltóságot s ennél fogva belső lényünk becsét érezzük, nem más, mint az emberi méltóság tudata; azon érzet pedig, mely által ezen méltóságunk épségét vagy fogyatkozásait megismerjük, s annak megsértése vagy megkisebbitése ellen ösztönszerűleg védekezünk, nem egyéb, mint a lelkiismeret.

Az emberi méltóság mint a természet adománya az egész emberi nem közös tulajdona, a melyben mi egyesek annál fogva részestülünk, mert mi is az emberi nemhez tartozunk.

Emberi méltóságot tehát más ember nekünk nem adhat, sem azt tőlünk el nem idegenítheti. Mi magunk azonban szabad akaratuunknál fogva kivetközhetünk ezen méltóságból, vagy azt, szintén szabadakaratuunk szerint, megőrizhetjük vagy növelhetjük. Ehhez képest két neme van az emberi méltóságnak, u. m.: öröklött és szerzett.

Az öröklött emberi méltóság a természet ajándéka lévén, nem egyéb üres méltóságnál, melyet nemünk iránti tekintetből tiszteletben tartani köteleztünk ugyan, de nem érdem, mert nem a magunk érdeme, s igyekezete által szereztük. A társadalom előtt az öröklött emberi méltóság ennél fogva nem bir elegendő erkölcsi értékkel arra, hogy egyedül általa valaki az emberi társaságban leendő felvételre illetékes erkölcsi lénynek tekintessék. Innen

van, hogy a kiskorúak s elmebetegek, mint a kikről feltesszük, miszerint nem birván teljesen független szabadakarattal: öröklött méltóságuk megóvása vagy növelésében sem birhatnak saját érdemmel; csak részben, mintegy türetné, tekintetnek a társadalom tagjaul. Innen van továbbá, hogy a társadalom a bünösöket s gonosztevöket, mint a kik saját szabadakaratukból vetközik le öröklött emberi méltóságukat, nem csak nem türi, hanem kizárja kebeléből. Ebből látható, hogy csak akkor lehet az emberi méltóságnak bennünk értéke, ha azt, hogy vele birunk: saját érdemünkné tulajdoníthatjuk.

Azt, hogy emberi méltóságunkat saját érdemünkné is köszönhezzük, az által érzük el, ha először azon méltóságot, melylyel a természettől, mint emberek, más teremtmények felé megajándékozva lettünk, megbeesüljük, s teljes épségében megőrizni igyekezünk; másodsor: ha azt saját jó indulatunkból magunkban magasb fokra emelni törekszünk. Első érdem tehát, melynél fogva magunkat joggal erkölcsi értelemben vett embernek tekinthetjük, öröklött emberi méltóságunknak saját erönk s akaratuunkból való teljes épségbeni megőrzésében áll.

Azon módok és törvények, melyek követése által emberi méltóságunkat megvédhetjük, valamint azon okok, esetek, cselekvények is, melyek által azt megkisebbithetjük, a természet által lelkünkbe vannak írva, s lelkiismeretünk azoknak teljes tudatával bir, s soha sem késik bennünket ezen törvényekre figyelmeztetni. Emberi méltóságunkat tehát megőrizzük akkor, ha lelkiismeretünk intéseit, sugallatait mindenben hiven követjük.

Mivel egyébiránt ezen törvényeknek a józan észen kell alapulva lenniök: annál fogva a józan ész alapján is megállapíthatjuk, hogy mimódon; — s megíthetjük úgy magunkról mint másokról, hogy mily mérvben örizzük belső méltóságunkat.

Józan észszerint csak az örízheti meg emberi méltóságát aki annak becsét érzi. Józan észszerint ismét csak arról tetelezhetjük fel, hogy az emberi méltóság becsét érzi: aki azt nemcsak magában, hanem másokban is megbeesüli.

Mint hogy pedig emberi méltóságunk nemcsak személyünkhöz van kötve, hanem kiterjed mind arra ami személyünkhöz tartozik, ami tulajdonunk: következöleg azt mondhatjuk, hogy csak arról feltehető, miszerint az emberi méltóság becsét érzi aki azt mások tulajdonaiban is becsülni tudja. Minél kevésbé becsüli tehát valaki ezen három irányban, u. m.: magában, másokban s azok tulajdonaiban az emberi méltóságot annál inkább meg fosztja magát ezen méltóságtól mivel önként érthetőleg mások is csak annyira becsülhetnek bennünket amily mértékben igyekezünk mi is másokat s tulajdonaikat megbeesülni.

Ezért nevezzük azon erkölcsi érdemet, melyet erkölcsi méltóságunk megőrzése által szerzünk magunknak, becsületnek.

A becsület e szerint saját érdemünkből szerzett emberi méltóság, vagyis oly erkölcsi ér-

dem, melyet az emberi méltóságnak úgy magunkban, mint másokban s azok tulajdonaiban való tiszteletben tartása által szerezzük magunknak.

(Folyt. köv.)

Junker Károly Györött.*)

Városunkban idözött e napokban a nagy kontinens vízvezetési építési legjelesebbjeinek egyike Junker Károly, cs. k. építészeti tanácsos, ki Bécs, Trieszt, Pola, Salzburg, Krakó, Zágráb, Miramare stb. vízvezetéseit tervezte és építette és ki sziveségből Győr környékét, nevezetesen a kis-kut vidékét is megtekintette.

Junker Károly ezelőtt még Györt nem ismerte, azért e vidék geognosztikai viszonyait előbb Bécsben a geográfiai központi intézetnél tanulmányozta; hogy pedig egy alkalmas vízvezeték felállításának lehetőségéről határozott véleményt mondhasson, szükéségesnek találta még azon felül a kijelelt helyiségeket személyesen is megtekinteni.

Szakértői nyilatkozata a megtekintés után röviden összefoglalva a következő:

A kis-kuti nagy rónának vízmenyisége rendkívüli nagy és tetszesszerűen fokozható. Egy 10 meter (3 öl) széles és 6 meter mély kut minden kétségen kívül naponként 50 ezer akó vizet szolgáltat. Állításának megerősítésére utal a zágrábi, általa épített, kitünően sikerült vízvezeték; Zágrábnak rónája ugyanis megegyez a mi rónánk geognosztikai összetételével; Zágráb környékének legfelsőbb földfelületének rétegei szintén mind nálunk congeria formatiojához tartoznak: ezen formatio meglehetősen élesen elkülönített két részből áll, ugyanis: az alsó nálunk még eddig ismeretlen vastagságu kékesfehér tálgyóból (az inzerszdorfi tálgyóval azonos) és a felső kavics- és homokból.

Zágráb táján a Száva, nálunk az egykor hatalmas Duna létesítette a sok meter vastagságu tálgyó fölött kötörmelékekből a széles kiterjedésű, és minmindenütt összefüggő kavicsot.

Junker Károly ilyen kavicsba illesztte a 6 meter szélességű kutat, melyből 1878. július 1-je óta naponként 23 ezer hektolitert, (40 ezer akó) szállítanak a vezetéken át be Zágrába, 3/4 órányi távolságból, miután a város területén a kutvizet hasonló okoknál fogva mind nálunk élvezhetlennek; a vízbőség a kutban mindenkor változatlan marad.

Ennek okait itt azonban bővebben ki nem fejthetjük: kifejtette azokat a szűkebb körű bizottság amaz elabratumjában, melyet néhány héttel ezelőtt a nagy bizottság elnökének kézbesített azon czélből, hogy azt annak idején a nagy bizottság elé juttassa.

Zágráb lakosságának száma 23000; így tehát egy lakóra több esik másfél akónál minden szükségletet, utcai öntözést, ipari czélokot stb. beleszámítva. A vízfogyasztás mindazon által az egyesek részéről nem jó számításba, kiki annyit fogyaszthat, amennyire szüksége van; csak hogy évenként 1 konyha és 1 szoba után 1 frt 80 krnyi díj fizetendő és minél több a szobák száma, annál inkább emelkedik arányosan felfelé a fizetendő évi díj, úgy hogy a gazdagabb aránylag többel járuljon hozzá mint a szegényebb.

* Ezen lapunknak beküldött s városunk közegészségére nézve nagyjelentőségű cikkre később még visszatérünk.
Szerk.

Legyen szabad e helyen korunk eme legkitünőbb technikusai egyikének multját néhány vonással rajzolni.

Junker Károly szakismerete már fiatal korában, 1847-ben vonta magára a technikus világ figyelmét; az osztrák kormány ugyanis ötlet azon nemzetközi bizottság tagjai sorába iktatá, melyet az angol francia és osztrák kormány közösen Aegyptombba küldött, hogy a szuezi földszoros viszonyait tanulmányozzák, és annak átmetszése tervét kormányaiknak benyujtsák. Ez alkalommal 2 esztendő telt az alsó Aegyptomban, de az e közben dúló forradalmak az ügymenetet egyidőre megszakították.

Későbbi munkálatai közt kiváltképen felemlítendő a Bécs-Ujhely mellett lévő „Steinfeld“-nek hydrográfiai felvétele; mondják róla, miszerint ekkor kezét e nagy lüktető víz-szivre illesztvén oly munkát vitt véghez, mely az eddigi hydrográfiai munkálatok legszebbikének nevezhető, mit eddig valaha emberek eszközöltek.

Legszebb vízvezetési munkája kétségen kívül, és e nemből eddig senki felül nem multa azon 14 mérföldnyi hosszúságú vízvezeték, mely e három forrást: Kaiserbrunnen, Stixenstein és Alta forrásokat a Bécs mellett lévő Rosenhügel medencéjébe vezeti. Maga a terv állott 357 terajzból, 6 füzet keresztmetszet-rajzokból, 91 kataszteri térképből stb. stb.

De ezen munkálatainál is még többre becsülendő azon nemes törekvése, mit eddig majd mindegyik ilyen vállalatnál érvényre emelnie sikerült: miszerint ily közhasznú vállalatoknál, mint a vízvezetékek, melyek az emberiség erkölcsét, egészségét oly közelről érinték, kizárassék minden nyereszkedési vágy; azért oda törekszik, hogy ily vállalatok a községeket illessék meg; itt meg kell elégedni azon jövedelemmel, mely a kezelési költségek fedezésére és a felvett tőke törlesztésére megkívánatik. Ezen nemes törekvését igazolják azon csekély díjak, melyekben az építések vezetéséért részesült — miről az illető városok hivatalos bizonyoságot készségesen nyujtanak.

Záradéknak még megragadom az alkalmat, hogy a kis-kuti próbaátadásokra kiküldött bizottság működésére is reflektáljak.

E bizottság munkálatainak hivatalos okmányai már néhány hete Mayer Nándor elnöknel vannak letéve, az ott eléadott nézetek és következtetések pontról pontra, Junker Károly szakértői véleményével megegyeznek, azon egyetlen pontot kivéve, hol a bizottság két kutat ajánl, holott J. K. egyet elégségesnek tart.

A bizottság tagjai meglepéssel tekinthetnek munkájokra és a nemes város képviselő testületének becsületére válik, hogy ily problematikus dolog keresztülvitelére tekintve a cél magasztosságát, a

költséget készségesen megajánlotta, jutalmul szolgáljon az öntudat, miszerint közönségének bő és üde forrást nyitott, mely után rég epedénk, és melyért áldani fogja őt a hálás utókor; ezáltal gyermekeik szívében emléktáblát állít fel, mely dicsőségét ki nem törölhető vonásokkal örökké hirdetni fogja.

Ezeket a nagyérdemű közönségnek tudomására hozni czél szerűnek véltem

Bierbauer Lipót,
főgymnasiunai tanár,
a szűkebb körű bizottság elnöke.

Gazdaság.

A hirtelen beállott téli idő sok helyen megzavarta az épen folyamatban levő szüretet, s különösen a jobb bortermelő vidékeken a hó még a tőkén lepte a szőlőfürtöket. Ennélfogva épen korszerű kérdés az, hogy a beállott fagyos, havazó időjárás minő hatással leend a még le nem szüretelt szőlőből nyeredő bor minőségére. E tekintetben alkalmasszerűleg hivatkozhatunk a „Természettudományi Közöny“ f. havi füzetének „A szőlőfürtök utó érése“ című rovatára, mely miután több adatot elősorol annak bebizonyítására, hogy a szőlő czukortartalma az utó-érlelés, vagyis a fürtöknek hosszabb ideig a tőkén hagyása által, jelentékenyen növekszik, egy esetet említ, midőn „1876. őszén, szeptember végén, sőt még az október 17-én szedett rizling fürtök is 10 1/2% savtartalmat mutattak, holott azok, melyeket az első hó lehullásáig, november 9-ig a tőkén hagytak és csak ekkor 5 fok hideg mellett szedtek le, már csak 6 1/2% savtartalmuk voltak“. — végül pedig ezeket mondja:

Meg lett vizsgálva, hogy a fagy mi hatással van az utóérlelésnél. E czélra félerett, a fagy által ért szőlőfürtök vétettek vizsgálat alá. Az 1877. szeptember végén beállott fagy az észlelt vidékén olyan erős volt, hogy a szőlőlevelek teljesen, sőt a fürtök kocsányai is elfagytak, a bogycsón azonban nem mutatkozott zavarodás. Ilyen fürtök

	fajsúly	sav
október 1-én	45°	25.0%
„ 5-ikén	55°	22.0 „
„ 11-ikén	60°	21.0 „

tartalmuknak mutatkoztak, vagyis a szőlőszemekre a kocsányok elfagyása után még tovább is a szabad levegőn való hagvás kedvező hatással volt.

A württembergi „Centralstelle für Landwirtschaft“ ezek szerint az ilyen esetekben ajánlja ez eljárás alkalmazását.

Végül oly esetekben, midőn vagy az időjárás rosra fordult, vagy bármi más ok miatt az utó-érlelést nem lehet a szabad levegőn hagvás által végzeznünk, mesterséges uton is segíthetünk magunkon, az által, ha a leszedett fürtöket vagy gyümölcsöket

egy pár napig 17.5—22.5 R. foknyi hőmérsékű tágas és világos helyiségekben szétterítve állani hagyjuk. A vizsgálat t. i. itt is azt mutatta, hogy pl. a szilvában a czukortartalom az első nap alatt 4.8, a második nap alatt pedig 1.8%-al gyarapodott, annyira, hogy csupán izlelés által is észrevehető volt e változás.

D. L.

Színház.

Kedden, október hó 14-én adatott: Aus der Gesellschaft, színmű 4 felvonásban. Irta Bauerfeld, fordította: Szerdahelyi Kálmán. Azon néhány magyar ember kedvéért, kik a győri magyar színházat látogatják, magyarul is ott volt a darab czíme: A társaságból! még pedig a német felett, s nagy betűkkel! A színlapok t. szerkesztősége tehát nemes buzgalommal folytatja a németesítést, magyar színlapján! Legyen az ő hite szerint, — mi ezentul nem fogunk vele törődni. Csak azt ne felejtse, hogy eddig legalább a magyar színtársulatoknak első feladatuk volt a magyar nemzetiséget és nyelvet terjeszteni, a legparányibb kicsiségekig, — és — hogy a macakosság, nem mindig virtus! Ezzel be van fejezve a tárgyalás. — A mi a mai előadást illeti, azon nagy részt némi kedvetlenség, és bágyadság vala észlelhető, mit csak Gerő Lina és Somló igen kedves, élénk játéka üzött-el néha néhány percze. Hölgyeink a színpadon, gazdag és izlésteljes öltözékekkel veteledni látszának egymással. Beödyt, herceg Lübenau-, s Beödynét, Verner Magdolna szerepében gyakran megtapsolá a nem nagy számú közönség valamint Berkiné — Hohenheim grófné, — s Berki — Hagen ügyvéd szinte méltók mai játékkukért a dícséretre. — Közönség, mint már imént említők, nem nagy számmal vala jelen.

Szerdán, október 15-én, bérlet-szünetben adatott először: A talléros pékné, vig operette 3 felvonásban. Irta: Meilhac és Halevy, zenéjét szerző: Offenbach Jakab. Fordította Rákosi Jenő. Ezen inkább bohózatos, mint vig operette, nem csinált valami nagy szerencsét színpadunkon — de azért ünneppapokon, vasárnap bohózatul még egy párszor ismételtető lesz. Bernadilt, egy összeesküvéssel gyanúsított fodrást üldöznek benn folyvást a rendőrök, ki azonban mindig ügyesen kisiklik kezeik közül, míg utób Toanon korcsmárosné fogja-el, mivel aztán örökre összeesküszik. — Zenéje ezen operette-nem kitűnő. Nem gyűjt, mint a Kornevilli harangoké, — s nem bájöl-el, mint a Kisasszony feleségemé, csak olyan Offenbach-féle; de azért meglehet hallgatni. — Az előadás elég jó volt. Kissné, a fiatal özvegy pékné, — Kocsis Irma, Toanon korcsmárosné, elég bájjal játszó és énekelék, — ugy Érczi és Kiss Ferkó is dícséretet érdemelnek. Boros

TÁRCZA.

Molnár Borbála.

(A magyar nemzet első költője.)

(Folytatás és vége.)

1800-ban egy bölcsészeti munkáját rendezte sajtó alá, melyről azonban nem tudjuk, hogy megjelent volna. Annyi bizonyos, hogy M. Borbála a bölcsészeti tudományokban is buvárkodott. Igazolja ezt egy helyen azon állítása, hogy Herdernek az emberiség történetéről irt philosophiai ideáit olvasván, azokból oly következtetésekre bukkan, melyek ma is dícséretre válnának — tekintve a kort, melyben ő élt — bármely komoly bölcselőnek is. Többi között így szól: „Ezen tiszteletre méltó írónak ideái által vezéreltetvén . . . annyira jöttem, hogy állhatatosan hívém, hogy ezen változhatatlan szent-séges törvény épen ugy uralkodik a testek világában, valamint a morális, vagy erkölcsi világban, és hogy az egyik hívséges tüköre a másiknak. Ezen egészen megváltoztatott szempontból vizsgálván már most a testek világát, ugy, mint egy környéknek lefestője egy szép tájkot sokkal más szemekkel néz, és abban egészen más jelenséget fedez fel, mint az, ki csupán csak a természetnek szeretője: épen így

néztem én már most az én fáimat, és virágimat egy, egészen másforma vonzózással. Én azoknak tulajdonságaiban már most hívséges képét láttam az emberi tulajdonságoknak; bimbózásokban, virágzásokban s elhervadásokban szemlélttem az emberi élet történetét és hittem, hogy ezen vizsgálódásból néhány erkölcsi tudományt és igaz bölcseséget hozhatok ki“. . . . Tovább azután így folytatja: „Ha ezen összehasonlítások arra szolgálhatnának, hogy valamely szivesen vizsgálódní kívánó asszonyi lélek ezen utnak követése által a természet törvényében még mélyebb felfedezéseket tevéen, a testek világából az erkölcsi világra nézve bővebb tapasztalást és tudományt terjesztve el: ugy azon kicsiny és kellemetes fáradság, melyet én ezen rajzolásnak készítésére fordítottam gazdagon megjutalmazva és azon feltett szándékom, melylyel ezt sajtó alá adtam, tökéletesen elérve lenne.“

Ime egy tisztán gondolkodó fő okoskodásai! Egy nő 41. életévében ily philosophiai iránylyal rendelkezik a XVIII. század alkonyatán.

Molnár Borbála mint költő tehettség az angol költők termékeiben is buvár szellemmel hathatott, mert aki ezt nem teszi, az aligha ir Popéhoz költeményt. E költeményben mondja többi között

„Nem lépdsek senki nyomában
Uj ösvényt magam tapodtam;

Oly utat tartok e munkában
Melyet magam választottam.“

És e versszak igazolja legjobban azt a főntebbí hitünk helyességét, hogy M. Borbála nem követett irány s forma tekintetében másokat.

Kitűnő ugy belérték, mint kulcsinra nézve a következő versszak;

„Te már elérted azon partot
Holott az élet pályája
Bar hosszan vagy röviden tartott:
Illő jutalmát találja.“

Jellemző tovább M. Borbála lelkületére:

„Utánad kívánok sietni
(Jölehet veled nem érek,)
Téged csak tavoról követni;
Mivel lelkeink testvérek!
Nem kívánok a dícsőségből
Nagy lélek veled osztolni!
Csak a lelket a semmiségből
Töreke dem feloldozni.“

Főnséges sorok, nemes gondolatok, tele érzéssel, szerénységgel és a nagy iránti elismeréssel! Valóban nem nagy dícsőség a magyar nemzeti irodalom történetének szerzőire, hogy Molnár Borbálát, ki korában a nőnem értékét annyira emelé, s ki a nők szellemi képessége iránt oly kontáru kétségeskedő nem-emancipátorokra a mult időkből még mára kihatólag is rásütí a helytelenítés bélyegét, — lehet mondani — semmibe sem veszik, lehet

Lajos, Follinus és Mikei mint rendőrök igen mulatságos alakok voltak, kivált Follinus arczjátéka a síró kórusban, az operette ezen legszebb részében, valóban remeknek mondható. A karok összevágók és erősek, a női kar néhol talán túl erős is volt a zenészi összhangzás rovására. Kivált közülük Kohn Fanni, ki két, igen szép hanggal énekelte magán-dala által a közönséget zajos tapsokra ragadá. Csodáljuk, hogy ezen szép hangú kisasszony több év-óta már, mindig csak a karban énekel, a ki pedig a színészi pályán előre nem tör; az hátramegy. Hogy Kohn Fanni csakugyan hátramegy, mutatja az, hogy eddig Konti Fanni volt a neve, — most pedig elhagyva szép magyar nevét, visszament ismét a régihez, és ez csakugyan nem mutat haladásra. — A ház csaknem egészen megtelt.

Csötörtökön, október 17-én adatott: Budapesten, vigjáték 4 felvonásban. Irta dr Schweitzer, — magyarosította Kulifay Ede. Ezen vigjáték ismeretes már nálunk a német előadásokból — csak magyarosítása volt reánk nézve új, mely bár az eredetét, jelleméből egészen kiforgatta: úgy is megnézhető. — A csikszéki birtokos pár — Mikei és Oláh né — fővárosi kalandjai, jól mulattaták s folytonos dreültségben tarták az igen csekély számú közönséget, s ha e derék párhoz, még az igen kedvesen pajkos Gerő Lina természet-hű játékát s a kifogyhatlan beszédű könyvtáros — Boros Lajost is odaszámítjuk; úgy indokolva lesz állításunk, hogy ma, élvezet-teljes színházi esténk volt. Eszméleteljünk, hogy Oláh né, a csikszéki nagy aszszonyt, minden tulzás nélkül, pompásan játszotta. Sajnálni lehet hogy oly kevés néző volt; de esodálni nem; ha meggondoljuk, hogy ma, október 17-én, bokáig érő hóban kellett a színházig gázolnunk; mert bizonyára, azok, kik még ma is megjelentek Thalia templomában: nagy áldozatot vittek hazafiságukkal, a nemzetiségnek!

Kakasffy.

Napi hírek.

— **A győrvideki tanító egyesület központi bizottsága** ma 4 $\frac{1}{2}$ órakor délután a helybeli állami tanítónőképző intézet helyiségében ülést tart, melyre a bizottság tagjai tisztelettel meghívotnak. Tárgy a nagygyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése és a nagygyűlés által a bizottságra ruházott teendők iránti intézkedések megkezdése.

Schön Bernát
egyl. jegyző.

— **Sajtó hiba.** Mult számunk napi hírek rovatában „Hatalmaskodás“ című cikkben sajtóhiba csuszott be, a menyiben az ott közlött tudósítás nem Péczről hanem Peérről küldetett be hozzánk.

— **Halálozás.** Austerlitz Henrik győri olajgyártulajdonos üzleti ügyekben Bécsbe utazván, ott f. é. október 14-én rögtön meghalt, 58 éves korában, s így nem érthette meg az ellene folyamatban lévő esődnek a hitelezőkkel létre jött egyesség folytán nem sokára bekövetkező megszűnését. — Austerlitz H. kitünő tehetségű egyén lévén, a gyáripár emelésében nem csekély érdemei vannak; ugyan is 1848. évben ő alapította a győrszigeti olajgyárt, mely mai nap is fen áll; ő hozta létre Budapesten és Bécsben az ugynevezett „olajipar társulat“-ot, melynek a repecze termelő, magyar gazda közönség igen sokat köszönhet; legközelebb pedig Győrött állított fel, s pedig saját terve szerint, művezetése alatt — egy oly kitünő olajgyárt, mely technikai berendezése, csinoság s műizlés tekintetében — külföldi szakemberek véleménye szerint is — ritkítja párját; s városunk csak is örülhet, hogy a rossz akaratnak nem sikerült, mint tervezve volt, városunknak, sőt mondhatni, hazánkknak, az iparterén ezen egyetlen ritkaságát megsemmisíteni. A boldogultat mint sok oldalulag képzett egyént a társadalomban is; mind azok kik vele érintkezésbe jöttek szerették és tisztelték. A bánatos család benne szerető férjet, gyengéd és gondos atyát a gyáripár pedig egy utolérhetlen tehetségű vezérferfiut vesztett el. Tegnap Bécsből hivatalos távirat érkezett, melyben a bonczolás meghagyatott. A kívánalomnak elégtételt, a hült tetemek örök nyugalomra tették. Béke hamvaira!

— **Vadászati jegyek birtokosai** figyelmeztetnek, hogy a pénzügyminiszterium a pénzügyorséget fel, hatalmazta, miszerint vadászatban talált egyének-től a vadászati jegyek előmutatását követelhessek s ha azt előmutatni nem képesek, fegyverüket elko-bozhassák. Jó lesz ennélfogva a jegyeket vadászainknak otthon nem feledni, különben azon kellemetlenségnek lehetnek kitéve hogy megfinánczoltatdnak.

— **Téli dolgok.** Tegnap a pápai vonat a zord idő miatt 1 $\frac{1}{4}$ órával később érkezett már, mint rendszeren. Pápa és Kisczell között pedig a táviradai forgalom megszakadt, miután a nagy szél a sodronyokat széttépte és a póznákat földhöz terítette.

— **Bizonyos helybeli iparos** megrendelt valamit egy bécsi orvosnál; az orvos a megrendelt dolgot magyarul irt sorok kíséretében küldte meg. Nálunk a kereskedői levelezés majdnem kizárólag német s ni Bécsben magyar nyelven leveleznek velünk.

— **A szüret** nálunk már körül-belül egy hét óta be van fejezve. Az eredmény mennyiségre nézve középserű; de minőségre nézve kitünő. Bezzeg megjárták a szomszédmegyék szőlőgazdái, ott a szüretelés ugyanis el lett halasztva s most ebben a kedvezőtlen időben lesznek kénytelenek a szabadban munkálkodni.

— **A győr-sopron-ebenfurti vasut** sopron-ebenfurti vonalának f. hó 15-én leendő megnyitására minden előkészület meg volt téve, mindazáltal egy, Gatterich építő-vállalkozótól érkezett távirat folytán a megnyitás f. hó 25-re elhalasztatott. Halálomás szerint az utépítésben Brodersdorf táján földcsúlyedés miatt beállott fennakadás; okozta az elhalasztást.

— **Korai vendég.** A tél hirtelen beköszöntött, csütörtökön és pénteken szüntelen hó és eső nyugtalanítja a szegényeket, kik ily korán nem várták a zord vendéget; szerencsére korai vendég nem szokott sokáig időzni.

— **Elveszett** egy piros pugyeláris, melyben 10 forint és több iromány volt; a ki megtalálta az a pénzt megtarthatja, csak a reá nézve értékkel nem bíró irományokat kéretik a helybeli városi kapitányság kezeihez szolgáltatni.

— **A hosszú hid** hosszú idő óta még sem készült el tökéletesen, s most a rossz idők járása alatt mily rossz ott a járás. A kocsi ut kész, — a járda: majd ha fagy.

— **Kijózanult.** Bepálinkázot a szegény napszámos úgy, hogy esztét is leitta, hazafelé ballag, jaj de esodák esodája, az egész világ kering körülötte, lábai inognak, végre elesik és még álomba merül Zug a szélvész, csapkod a hó, ágya egész sár tenger; ő alussza a boldogok álmát Isten szabad ege alatt, a sétatér kellő közepében. Talán most is ott fekdünek még, ha egy jószívű ember barát fel nem költi s értésére nem adja, hogy oly lucskos időben, milyen a tegnapi, könnyen meg hűtheti magát. Emberünk most birtelen talpra kelt s oly sebes léptekkel haladott hazafelé, mintha a pálinkának színét sem látta volna valaha.

Külömfélék.

— **Az első szőlőtő** Magyarországon. Molnár István országos vinczellér képezdei igazgatója a Budapesten tartott nemzetközi szőlőszeti kongresszuson előadott remek értekezésében ezeket mondja: „Annyi kétségtelen tény; miszerint Aurelius Victor pannoniai másodhelytartónak Julián császárhoz tett jelentése szerint az első szőlőtő Syrmiumban Mons Alums hegyen a syrmiumi születésű Probus Valerius császár ülteté 282. évben s Syrmiumból később az ültetést Baranyában s Balatonmellékén is folytatni rendelé heverő katonái által. Ámbár biztos adatokkal nem bírnak Probus későbbi működéséről, mindazáltal az ezutáni időre esik Tokaj-Hegyallya, Fertőmelléke és Ménes vidékének betelepítése is; miután e vidékek római coloniális viszonya könnyen bebizonyítható. Mitroviczon, Szerémségben még ma is mutogat a nép egy szőlőt, mely „czarevina“ nevet visel, s melybe állítólag maga Probus

mondani csaknem említetlenül hagyják, Toldy F. is csak 4 sort szentelvé emlékeztetének holott a férfinemhez tartozó írók s költők közül még azok is élettörténetileg vázoltnak, kik alig irtak egyebet, mint egy egyszerű A. B. C-és könyvet!

Molnár Borbála irodalmi szereplése példa a tehetséggel felruházott magyar hölgyek számára. Művei kivétel nélkül telvék oly eszméktől, melyek az összemberiség boldogítását célozzák.

Naplójában élte alkonyán „Visszatekintést irt az elmúltakra.“ Nem tehetem, hogy ki ne szakítsam belőle azt a lapot, melyre oly megkapóan, elegicus hangon, oly szabatos irálylyal s esődnes megnyugvással a sorsban irta a következőket: Mi a világon két egymással ellenkező extremumba merülünk; ifjuságunkban mindenkor menyországot, vagyis olyan ideális világot keresünk, mely nincsen egyebütt csak tulajdon vélekedésünkben; de mikor látjuk, hogy nagy reménységünkben többnyire csalódnak, kezdett futásunkban mintegy visszataszítottunk: el-unjuk a sok haszontalan törekedést s nem csak meg-meglassudunk hanem egészen elcsüggedünk, és mint-hogy a halál mégis mindenkor rémitő s csoportos nyomoruságokban egyéb menedéket még sem látunk, egészen elszomorodunk és nem érzünk egyebet ma-gunk körül fájdalomnál, inségnél. Ilyen környülál-lásban nevezték a régiek a földet méltatlanul sira-

lom völgyének . . . Ilyen szomorú környülállások-ban én is sokszor voltam; még pedig olyankor is, mikor mások úgy vélekedtek rólam, hogy a dicső-ségnek legfelsőbb grádicsán állok. Midőn a terhes nyavalják kinzásai között a gazdagon megrakott asztal mellett ülén, utáltam az eledelt és az életet: egy kis csendes pihenő helyecskét többre becsültem volna a világ pompájánál. Oh! milyen kietlen volt előttem az egész világ! Milyen szomorú, kedvetlen, sőt rémitő volt az egész élet! midőn a halálnál egyebet nem lehetett reménylenem.“ S így végzi naplóját: „Minden reggel háládatos örömmel érzem az Istennek atyai jóságát, hogy még egy napot ajándékozott nekem az életre. Minden este oly nyugodt szívvel ajánlom el magamat a halálra, mintha előézném, hogy csak az örökkévalóságban fogok felszerkenni.

Ime, ily naplót írva végső napjaiban, ily főséges gondolatokba merülve, fejezte be viszontagsággal teljes életét Molnár Borbála! Egyik fiánál tartozkodott utolsó napjaiban Hajdu-Bagoson, hol az jegy-zői hivatalt viselt. Még itt is foglalkozott a költé-szettel s műveiben mindig a hit vigasztaló tudatát ecseteli. Megtakarított filléreiből utóljára a hajdu-bagosí egyház számára orgonát vett, s ezen orgona hangjai még ma is zokogva sirtják a nemes lélek elvesztét, s haraggal emlegetik, hogy Molnár Bor-

bála bár hagyott a nemzetnek szellemi örökséget, de a nemzet oly hálátlan, oly feledékeny iránta, hogy sem szobrot nem emelnek neki a sátor-alja-ujh helyi földiek; sem maradandó emlékoszloppal nem öröki-tik nyughelyét a hajdu-bagosí temetőben legalább a hon leányai!

Molnár Borbála 1825-ben, 66 éves korában mondván bucsut a földi életnek, ma már 54 éve, hogy csak egyszerű s szegénysorsu gyermekeitől oda állított fejfa jelöli hamvainak nyughelyét. Ily hosszú idő eltelte után az is kétes, tudják-e Hajdu-Bagoson megmutatni hol van az a hant, mely alatt Molnár Borbála hamvai pihennek? Mert ha legalább egy oly mellszobrot nem állíthatnak már emléke meg-örzésére Sátor-alja-Ujhel falai között mint a kecske-métiek Katonának nem híven, hogy arczképe vala-hol megkapható volna — nagy nemzeti hálátlan-ság büne nehezédnek reánk, ha legalább egy tisz-tességes emlékoszloppal nem jelölnék meg, hol nyug-szik az a Molnár Borbála, ki a nemzeti felvirágzás szellemétől áthatva munkált és szenvedett, s kiről még a magyar irodalomtörténetírók is megfélédke-zének! A nemzetem áll, s első sorban is — azt tartom — honleányainkon, hogy a nemzeti hálán ejtett csorbát 54 év után helyreüssék!

ültette volna el az első szőlővesszőt. Az itt termelt bor 100 év múlva Claudrams, Bonfinius, Ransanus és Cuspondamus által is dicséretetett. Egyébként Probus nemcsak minket boldogított a szőlőültetéssel hanem Franciaországot és Németországnak arra alkalmas részeit is. — Ugyanis Sextus Aurelius Viktor; de caesaribus című művének 37. fejezetében a következőket írja: „Per legiones Galliam, Pannoniasque et Moesocolles vineis replevit.“ Egy másik helyen pedig írja: „Opera militari Alimum montem apud Syrnium, et aureum apud Moesium superiorem vineis conseruit.“

— **A phylloxera hazánkban a Hegyalján is fellépett.** Pusztításai eddig mintegy huszonöt holdnyi területen mutatkoznak. Tovább terjedése ellen a kormány minden intézkedést meg tett, de mivel egy ottani jó hírű szőlőiskola is a meglepett területbe esik, melyből az ország minden vidékére küldettek szőlővesszők: nem lehet tudni, hogy a szőlővész nem hurzoltatott-e el onnan más vidékekre is. Nem ártana ennél fogva ha a szőlős gazdák mindenütt éberfigyelemmel kísérik a vész felléptének jelenségeit.

— **Miből csinál pénzt a német?** Az ugynevezett kérész lepke vagy „Tiszavirág“ nálunk is ismeretes. Julius végén s augusztus elején a mi kis Dunánk felett is számosan röpködnek, a Tiszánál pedig megszámlálhatlan sűrű rajokban jön elő ugyanazon idő tájban. Ez a lepke az Elbe folyóban Szász és Csehországokban is hasonló nagy mennyiségben tenyészik, de ott hasznát is tudják venni, az ottani lakosok ugyanis a lepkék röpködés idején a folyó parton tüzet gyújtanak, melyeket kiterített ponyvák s gyékényekkel vesznek körül. A lepkék, mint minden éjjeli lepke, szeretik a tüzet s sűrű tömegekben tódulnak a tüzekhez, ott azonban szárnyaikat elperzselve a tüzkörül a földre hullanak. Ilyen módon egy este egy-egy tüzrakás körül több kosárnyi szárnyától megfosztott lepke gyűjthető össze, melyet a lakosok megszártva, díszmadarak s aquariumok számára hangyatojás helyett kereskedésbe adják. Egy meszely ily szártott lepke ára Szászországban 10 krajczár, minél fogva egyetlen tüzrakásnál egy este gyűjtött lepkék árából 9—12 frt — a 14 nap alatt gyűjt-

hető lepkékből, pedig — a mennyi ideig t. i. a lepkék rajzása tart — 126—168 frt hasznat vesznek be az ottani élelmes lakosok. Nem ártana a németet ezen élelmességben nálunk is utánozni.

— **Sopronban** is kezdenek magyarosodni, azaz vannak oly magyar szőlők, kik nem akarják tovább tűrni, hogy gyermekeik elnémetesíttessenek s azért a várost egy magyar tan nyelvű községi iskola felállítására fogják felszólítani. Bizony ideje volna, hogy Sopron Moson városa szép példáját utánozza.

Gabna-árak.

Győr, 1879. okt. 18.

A gabna-árak emelkedése folytonosan tart, ennek oka nem annyira a fokozott szükségletben, — mindinkább az érkező kedvezőtlen hírekben keresendő.

Buza — kevés forgalom mellett, miután a magas árak miatt a kereskedők tartózkodnak a vételtől, jó minőségű tiszavidéki 15 frt.

Buza bácskai 14—14 frt 25 kr.

Rózsa 9 frt 50—9 frt 75 kr.

Árpa 8—8 frt 40 kr.

Zab 6 frt 15—6 frt 30 kr.

Minden 100 kilogr. szerint.

Feljegyzése

szab. s kir. Győr városa piacán 1879-ik évi október hó 11-ik napján különféle gabona, eledel és ital arainak.

N e m e	Leg-nagyobb		Leg-kisebb	
	frt	kr.	frt	kr.
Buza (tisza)	10	60	10	20
Buza (közönséges)	10	—	9	60
Rózsa	7	—	6	60
Árpa	6	40	6	—
Zab	4	50	4	10
Kukorica	4	—	3	60
Köles	5	—	4	60
Bab	10	—	9	60
Burgonya	2	50	1	50
Széna (két lovas kocs)	14	—	8	—
Széna (100 kilogramm)	2	—	1	—
Bor, egy hektoliter	14	—	6	—
Mund	Nr. 3	22	30	—
Zsemlye	Nr. 4	21	50	—
Kenyer	liszt, 100 kilogr.	20	50	—
Barna		20	—	—
Zsupp, 10 kilogramm		—	—	—

Behozatal:

Buza 1000 hektoliter	Kukorica 1232 hektoliter
Rózsa 1321 „	Köles 1412 „
Árpa 1322 „	Bab 1739 „
Zab 1545 „	Burgonya 817 „

Piaci árak 1879. október hó 11-éről.

100 kilogrammonként. Fehér liszt 22 frt 30 kr. Közönséges liszt 20 frt 50 kr. Zsemle-liszt 21 frt 50 kr. Dara 25 frt — kr. Tehén-vaj 95 frt. Arpakása jobb-féle 20 frt. Arpakása közönséges 18 frt. — 1 kilogrammonként. Marhahús 60 kr. Borjúhús 80 kr. Birkahús 40 kr. Disznóhús 56 kr. Zsír 72 kr. Fehér jiszt 22 kr. Közönséges liszt 21 kr. Zsemlye-liszt 22 kr. Dara 25 kr. Apró arpakása 20 kr. Közönséges arpakása 18 kr. Tehén-vaj 1 frt 10 kr. Fehér házi kenyér 16 kr. Közönséges kenyér 12 kr. Törött só 14 kr. Örlött só 16 kr. Irós-vaj 60 kr. Svájci sajt 60 kr. Közönséges sajt 40 kr. Csuka 40 kr. Ponty és harsca 50 kr. Aszalt szilva 25 kr. Bécsi borsó 22 kr. Közönséges borsó 12 kr. Bécsi lencse 22 kr. Közönséges lencse 12 kr. Köleskása 12 kr. Bab 12 kr. Mák 30 kr. — Egy liter. Tej-föl 25 kr. Édes tej 8 kr. Közönséges fehér bor 30 kr. Közönséges vörös bor 40 kr. Közönséges sör 20 kr. Bor-czet 16 kr. Égett bor 80 kr. Rózsa-palinka 40 kr. Slivovica 60 kr. — 1 klg. zöld káposzta 8 kr. 1 klg. savanyu káposzta 19 kr. Tojának parja 5 kr. — Kemény fának 4 m³ métere 18 frt. Lagy fának 4 m³ métere 9 frt.

Meteorologiai jegyzetek.

Hó — nap	Hőmérséklet				Légsúlymérés			Időjárás
	6 ó.	12 ó.	6 ó.	9 ó.	6 ó.	12 ó.	9 ó.	
október 15	+8	+9	+12		757	760	760	Borult
„ 16	+9	+4	+3		760	760	756	Havazás
„ 17	+3	+2	+2		755	756	756	Havazás

Vasuti menetrend.

Indulás	óra	perc	Érkezés	óra	perc
Bécsbe reggel	5 17		Bécsbe reggel	8 58	
délután	4 26		este	7 53	
Ujszönyre del el.	11 0		Ujszönyre délután	12 54	
este	10 16		éjjel	11 19	
Kis-Czellre d. e.	11 —		Kis-Czellben d. u.	1 08	
d. u.	5 44		este	8 50	
Sopronba reggel	5 43		Sopronba délelőtt	9 40	
délután	4 53		este	8 56	

Megérkezések Győrött:

Bécsből d. e. 10.50, este 9.56. Sopronból d. e. 9.45, este 9.19. Szönyböl regg. 4.57, d. u. 3.56. Kis-Czellből r. 8.30, d. u. 4.10.

Felelős szerkesztő: Dr. Karika Antal.

HIRDETÉSEK.

Hirdetés.

A győri első takarékpénztárnál f. 1879. évi november hó 20-án s esetleg a következő napokon is, délután 2 órakor, régebben

lejárt zálogok

fognak nyilvános árverés útján eladatni; nevezetesen: az 1878. évben lejárt összes — úgy a folyó évben lejárt 84677. számú zálogok.

Az érdeklettek szabadságában áll, az árverést megelőző napig zálogaikat kiváltani, vagy a lejáratú időt meghosszabbíttatni.

Győr, 1879. évi október hó 10-én.

Az igazgatóság.

(4) **Lippóczy Miksa**
gyógytárában
a „megváltóhoz“ Győrött, Széchenyi-tér 9-ik sz. a.
következő saját termésű
tokaji aszaborok
kaphatók:
2 puttonos 1/2 literes üvegben 1 frt 50 kr.
3 „ 1/2 „ „ 2 „ 50 „

Söröde-megnyitás.

Alulírott tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, miszerint a

Limbeck-féle házban

egészen ujonnan berendezett és díszített

söröcsarnokomat

szerdán, f. hó 15-én megnyitottam.

Ezen alkalommal megemlítem, miszerint konyhámnak régi jó hírnevét ezentul is fentartani iparkodom, honnét naponként friss villásreggeli-, ebéd- és vacsorával, valamint pinczéből tisztán kezelt sör- és borral szolgálndok. Részemről minden iparkodásom oda fog irányulni, miszerint a n. é. közönség igényeit tölem kitelhetőleg kielégíthessem, miért is szíves pártfogását kérve, maradok

Győr, 1879. október 14-én.

tisztelettel

Buchberger József,

vendéglős.

Fűtésre legalkalmasabb valódi **porosz sziléziai**

köszén

kapható az osztrák államvasut győri állomásán

Egy vám-mázsa darabszén . . . —.75 kr.
Egy vám-mázsa kovácszén . . . —.75 kr.

Nagyobb mennyiséget vevők árleengedésben részesülnek.

6—2.

Az állomási főnök.

Potóczy János

fazekasmester

Győrött,

ajánlja mindennemű és legczélszerűbb

cserépedény és kályhák

a legjutányosabb árak mellett, úgy elfogad minden e szakmába vágó javításokat.

Lakik: újváros, rábaszer 25. sz. saját ház.
Raktár: belváros Széchenyi-tér, Lippay-féle házban, a győri Lloyd-épület mögött.